

Het innovatiepotentieel van de maakindustrie in de Keyport 2020 regio: managementsamenvatting en aanbevelingen*

Dr. Onno Lint -Lector Brainport aan de Fontys Hogeschool Management, Economie en Recht (FHMER)

Achtergrond, doelstelling en onderzoeksopzet

Door het samenwerkingsverband Keyport 2020 is via de Ontwikkelingsmaatschappij Midden Limburg (OML) opdracht verstrekt aan FHMER en het lectoraat Brainport om het innovatiepotentieel van de maakindustrie in de Keyport 2020 regio te analyseren en om aanbevelingen te doen om waar mogelijk het innovatiepotentieel te versterken en aan te jagen.

Het onderzoek is in de periode februari tot en met juni 2013 uitgevoerd door middel van een sector- en netwerkanalyse van de Keyport 2020 regio, diepte-interviews met diverse intermediaire organisaties (samenwerkingsverbanden, financiële instellingen en (semi) overheidsinstellingen), en diepte-interviews met middelgrote en kleine bedrijven (MKB) en grote bedrijven in de maakindustrie.

Het onderzoeksteam bestond uit 6 afstudeerders van de verschillende FHMER opleidingen, te weten Bedrijfskunde MER, Financial Services Management en Vastgoed & Makelaardij. Door omstandigheden heeft één student de werkzaamheden vroegtijdig moeten beëindigen waardoor 5 studenten het merendeel van de werkzaamheden hebben uitgevoerd. De studenten zijn intensief begeleid door ervaren docenten vanuit iedere opleiding. De sectoranalyse is uitgevoerd door de onderzoekscoördinator van het lectoraat Brainport. De eindverantwoordelijkheid voor het project berust bij de lector Brainport.

De bedrijven in de maakindustrie in Keyport 2020 zijn over het algemeen innovatiegericht en er zijn diverse regionale verticale leverancier/klantnetwerken en al dan niet latente (open) regionale innovatienetwerken. Het onderzoek laat voorts zien dat de bedrijven veelal actief zijn in nichemarkten, dat een ruime meerderheid internationaal actief is en dat de helft van de geïnterviewde bedrijven een eigen R&D afdeling heeft. De Keyport 2020 maakindustrie beschikt hierdoor over een stevig innovatiepotentieel dat verder versterkt kan worden en gedeeltelijk zelfs nog niet of onvoldoende is aangeboord.

De resultaten van het onderzoek zijn regelmatig teruggekoppeld aan de opdrachtgever en tussentijds gepresenteerd aan de begeleidende klankbordgroep. De eindresultaten zijn op 27 juni aan de opdrachtgever, klankbordgroep en overige belanghebbenden gepresenteerd. De terugkoppeling aan het algemeen bestuur van Keyport 2020 vindt plaats op 28 augustus 2013.

Resultaten

Sectoranalyse

De algemene bevindingen op basis van de overkoepelende sectoranalyse zijn dat de Keyport 2020 regio een innovatief vitale regio is die 348 bedrijven in de maakindustrie kent met meer dan 5 werknemers per bedrijf. De maakindustrie is hierbij in diverse gebruikelijke subsectoren onderverdeeld met uitsluiting van dienstverlening, agro, detailhandel, voedings- en genotmiddelen, *leisure* en *non-profit*.

De verdeling naar subsectoren resulteert in de metaalsector als zwaartepunt in de regio (38% van de populatie bestaat uit metaalverwerkende industrie en machinebouw). De bedrijven blijken verder

redelijk evenredig naar subsector en aantallen verdeeld over de verschillende locaties in de regio, waarbij Weert de meeste ondernemingen telt en Roermond de meeste grote bedrijven.

Uit de sectoranalyse blijken drie latente innovatienetwerken in Keyport 2020 aanwezig te zijn. Deze potentiële netwerken laten zich groeperen rond drie thematische clusters, te weten papier- en verpakkingstechnologie, scheepsbouw en zeilmakerij, en vezeltechnologie. Bij het laatste cluster zouden met name Trespa, Smurfit Kappa, Rockwool en Linsens Yachts kennis en technologie op het gebied van vezeltechnologie en composietmaterialen in open innovatie kunnen delen. Ook biobaseerde materialen kunnen hierbij een rol vervullen waardoor aansluiting met Agrifood en Chemelot (Biobased) plaatsvindt.

Interviews

De selectie van de bedrijven voor de interviews heeft getraptd plaatsgevonden door diverse databestanden te combineren en door in de voorafgaande 12 interviews met intermediaire organisaties naar bekende innovatieve bedrijven te vragen. Uiteindelijk heeft hieruit een lijst 40 bedrijven geresulteerd die allen zijn benaderd. Eén bedrijf is opgenomen dat niet tot de maakindustrie behoort maar tot de Agribusiness, te weten Nunhems Zaden. Dit bedrijf is sterk R&D gedreven en toonaangevend in de snel groeiende markten voor zaadveredeling en om die reden toch meegenomen in het onderzoek.

Het begrip innovatie is geoperationaliseerd als: de ontwikkeling en succesvolle invoering van nieuwe of verbeterde producten, diensten, productie- of distributieprocessen. Bij de interviews is vooral doorgevraagd naar samenwerkingsverbanden om innovaties tot stand te brengen en naar de eigen inzet om innovaties te realiseren, variërend van innovaties in klantopdracht (volledig betaald) via innovaties in cocreatie (in samenspel met andere marktpartijen gedeeltelijk voor eigen rekening en risico) tot innovaties volledig voor eigen rekening en risico (zelfstandige R&D).

Twintig van de 40 benaderde bedrijven hebben vervolgens deelgenomen aan de interviews. Van deze twintig behoort de helft tot de regionale top-20 in omzet en personeel. De respons is derhalve hoog en representatief voor de innovatiegerichte bedrijven in de regio. Onder de geïnterviewden bevinden zich 5 wereldspelers met ieder meer dan € 150m omzet, te weten Rockwool, Smurfit Kappa, Trespa, SIF Group en Nunhems Zaden.

Alle interviews hebben plaatsgevonden aan de hand van een gerichte briefing en een vragenlijst met semi-gestructureerde thematiek. Van de interviews zijn –na voorafgaande toestemming- bandopnamen gemaakt. Alle interviews zijn schriftelijk uitgewerkt en door de geïnterviewden geautoriseerd op feitelijk juiste weergave. Door labeling en frequentiemeting van overeenkomstige antwoorden zijn de resultaten uit de interviews verwerkt.

Meer specifiek zijn de volgende twee hoofdzaken onderzocht om het regionale innovatiepotentieel te meten: regionale innovatienetwerken en de eigen inspanningen rond innovatie van het bedrijf.

Regionale innovatienetwerken

Bij de geïnterviewde bedrijven zijn als eerste hoofdzaak de samenwerkingsverbanden onderzocht. Er bestaan 15 actieve regionale klant/leveranciersnetwerken, 2 (open) innovatienetwerken, 2 initiële milieu- en energienetwerken en –uit de sectoranalyse- 3 latente open innovatienetwerken.

De klantnetwerken hebben onder meer betrekking op inkoop van grondstoffen en materialen. Maar liefst 75% van de bedrijven heeft het beleid in de eigen regio in te kopen, veelal in specifieke samenwerkingsverbanden. De twee (open) innovatienetwerken hebben beide Papierfabriek Van Houtum als spil. Het betreft hier een regionaal papiervezelnetwerk en hergebruik van archiefverwerking. De initiële innovatienetwerken richten zich vooral op het terugdringen van de

afvalstroom en optimaler gebruik van de restwaarde van producten, en op hergebruik van energie (Warmtenet Roermond). De latente innovatienetwerken zijn papier- en verpakkingstechnologie, scheepsbouw en zeilmakerij, en vezeltechnologie.

De maakindustrie in de Keyport 2020 regio beschikt over een stevig innovatiepotentieel op basis van de geconstateerde netwerkrelaties tussen de regionale bedrijven.

Innovatie-intensiteit

Per geïnterviewd bedrijf zijn als tweede element in het innovatiepotentieel de drijfveren en de eigen inspanningen rond innovatie onderzocht. Voor de meeste bedrijven vormen economische en maatschappelijke motieven hierbij de voornaamste drijfveer. Wat betreft de eigen inspanningen in innovatie innoveert de helft van de deelnemers aan het onderzoek via eigen R&D, innoveren 6 van de 20 bedrijven in cocreatie met marktpartijen en innoveren 4 bedrijven uitsluitend en volledig in opdracht van klanten.

Er zijn diverse contacten en samenwerkingsvormen met kennisinstellingen, zowel met opleidingen in de regio zoals Hogeschool Zuyd en Gilde Opleidingen, maar ook met Technische Universiteiten in Nederland, België (Leuven) en Duitsland (Aken).

De deelnemende bedrijven geven voorts aan dat de elementen voor samenwerking in de Keyportregio aanwezig zijn, onder meer in de vorm van het MakeTech Platform, diverse Ondernemerscafé's en intermediairs zoals KvK, Syntens, Liof, LWV en MKB Limburg. Zij vinden wel dat de regionale samenwerking nog verder aangejaagd moet worden, zowel tussen MKB bedrijven onderling als in de Triple Helix structuur.

Ook op basis van de innovatie-intensiteit van de individuele bedrijven in de maakindustrie blijkt de Keyport 2020 regio over een stevig innovatiepotentieel te beschikken.

Conclusie en aanbevelingen

Met 348 maakbedrijven, goed gedifferentieerd over verschillende subsectoren, met een veelheid aan regionale leverancier/klantrelaties en innovatienetwerken, en met een stevige innovatie-intensiteit bij de individuele bedrijven beschikt de maakindustrie in de Keyport 2020 regio over een innovatiepotentieel dat actiegericht uitgediept en aangejaagd kan worden.

Het advies aan Keyport 2020 is:

- Maakbedrijven benaderen met een directe actie-agenda om de bestaande innovatienetwerken te versterken,
- Nieuwe netwerken als papier- & verpakkingstechnologie, scheepsbouw & zeilmakerij, en vezeltechnologie aanjagen,
- Samenwerking met kennisinstututen intensiveren.

Zodra het innovatiepotentieel in de maakindustrie op deze wijze is versterkt, is de volgende stap om de verbindingssassen met andere regio's goed te leggen vanuit een sterke positie van de Keyport 2020 regio waarin de onderlinge netwerkverbindingen in (open) innovatie reeds goed zijn gelegd.

*) Managementsamenvatting en aanbevelingen van de eindpresentatie Keyport 2020, gehouden op 27 juni 2013 te Roermond, met als presentatiedocument: Eindpresentatie Keyport 007.pptx